

Slovo k povzbuzení na čtvrtek 5. listopadu 2020, čtvrtek 31. v mezidobí
Biblická čtení: Flp 3,3-8a; Ž 105; Lk 15,1-10

Milé sestry, milí bratři,

máme před sebou další úryvek z listu Filipánům. Úryvek, ve kterém se charakteristika Pavlových listů, že se jeho osobní vyznání v různých podobách a s různými akcenty prolíná s velkými teologickými a morálně teologickými tématy, projevuje obzvláště výrazně.

Apoštol na vlastním příkladu ukazuje, jak «vnější věci» ve srovnání «s oním nesmírně cenným poznáním Krista Ježíše» jsou ve skutečnosti jen «škodou» (anebo «ztrátou», jak zní jiný možný překlad řeckého *zémia*). K podobnému postoji vybízí i adresáty listu.

Příčemž těmi «vnějšími věcmi» nemyslí svatý Pavel nic menšího než příslušnost k vyvolenému židovskému národu, navíc z Benjaminova kmene, obřízku osmého dne a zejména dodržování mojžíšského Zákona ve farizejském duchu. Nezapomeňme, že farizeové jakožto stoupenci lidového obrodného hnutí byli těmi, kteří se snažili skutečně velmi poctivě dodržovat Zákon v duchu rabínských předpisů. Jejich silně negativní obraz v Novém zákoně nechce zpochybnit tuto jejich poctivost, ale chce ukázat na jejich skutečnou tragédii, která je navzdory jejich dobře míněným snahám potkala. Spočívala v přesvědčení právě o jakési „samospasitelnosti“ vlastní poctivosti, v přílišném ulpění na některých nepodstatných vnějších věcech. To pak mohlo být skutečně na škodu a také bylo, vždyť většina farizeů se s Pánem Ježíšem ve svém životě tragicky minula, nepřijala ho jako Božího Mesiáše.

Jak tedy rozumět Pavlově výzvě? Jistě nejprve v kontextu novozákonního vykrytalizování křesťanství jakožto «smlouvy nové a věčné», kdy rituální část Tóry je překonána a mravní část naplněna svým smyslem: láskou, kterou nabízí Kristova milost. V kontextu, kdy farizejství již nestačí, ba může být na škodu. Ke spáse již totiž není nutné dodržovat rituální předpisy Starého zákona a spása se nedá nárokovat ani za pouhé dodržování mravních předpisů. Především je třeba přilnout ke Kristu, nechat se jím ospravedlnit a spasit, což je mnohem cennější a lepší než dříve dobrá starozákonní snaha dojít očištění. Tak tomu měli porozumět Filipáné, zejména pokud se někdo z nich dostal do vlivu judaizujících kazatelů, tak tomu máme rozumět i my.

Ale můžeme se pokusit dnešní Pavlovo slovo pochopit a vyložit i obecněji, můžeme zkusit zobecnit a tím rozšířit pojem «vnějších věcí», co všechno si pod nimi můžeme představit. V každém případě pod ně můžeme zahrnout všechny věci skutečně vnější, jakými jsou například vzhled, bohatství, postavení, pověst u druhých a podobně, tedy ty věci, které opravdu sotva ulpí na povrchu. To je celkem jasné.

Jestliže však mezi «vnější věci» zahrnul Pavel i obřízku, příslušnost k židovskému národu a snahu o dodržování (rituálních) předpisů mojžíšského Zákona, což jsou bezpochyby i nějak věci vnitřní, pak mezi ně musíme podobné věci, které již nějak patří k našemu nitru, ale ještě jím nejsou, ještě nejsou tím nejvnitřnějším a tedy nejpodstatnějším, zahrnout i my. Třeba naše dovednosti a schopnosti. Na tom všem si totiž můžeme zakládat a často také zakládáme, dokonce se někdy pro ně můžeme považovat i za nějak nadřazenější druhým, pokud některou z těchto «vnějších věcí» máme třeba i v nějaké větší míře než někdo jiný.

Svatý Pavel nám však říká, že i tyto věci jsou ve skutečnosti vnější, nedávají žádný důvod k nadřazenosti, ani si na nich nelze zakládat, neboť ani ony prostě ještě nejsou tím nejpodstatnějším. Tím je dle Pavla «nesmírně cenné poznání Krista Ježíše, našeho Pána», skutečně přátelství s Kristem, vztah s ním, následování, protože jen to skutečně proměňuje duši naší duše, totiž naše srdce, naši nejvnitřnější duši. A to k lásce, na které jediné vlastně záleží. A kdo má lásku – a dodejme i víru a naději, tak ten se nad druhými nikdy nebude vyvyšovat.

Dnešní úryvek tedy můžeme chápat jako biblickou výzvu si v žádném případě nezakládat na «vnějších věcech». Těmi v Pavlově inspirovaném podání jsou ovšem, zdá se, vlastně všechny

hodnoty a kvality krom lásky, podle které jediné se může „měřit“ mravní hodnota našeho nitra. Protože láska se nikdy nevyvyšuje, ba «druhého pokládá za přednějšího sebe» (jak jsme rozjímali před několika málo dny), pak kdo má lásku, nemůže se vyvyšovat. A k lásce nás proměňuje Pán Ježíš, Bůh, neboť, jak vyznává týž Pavel v listě Římanům, «Boží láska je nám vylita do srdce skrze Ducha svatého, který nám byl dán», dodejme: Kristem.

Proto je tak důležité se nechat Pánem Ježíšem proměňovat ke stále větší lásce, prosit ho o ni, modlit se, číst si o Kristu v evangeliu, přijímat svaté svátosti, zvláště svatou zpověď a svaté přijímání, které mají zvláště sílu proměnit „duši naší duše“.

V evangeliu máme dnes několik odpovědí Pána Ježíše na reptání farizeů a učitelů Zákona, že přijímá celníky a hříšníky. Několik odpovědí, kterými nejen obrazně vysvětluje oprávněnost a správnost svého jednání, ale zároveň naznačuje, kým je: Božím Synem, který si to může dovolit.

Zvláště krásný je příběh k dobrému pastýři, který zanechá devětadvadesát ovcí v pustině a pustí se za jedinou ztracenou. Příběh vpravdě Božsky přesahující lidskou zkušenost, protože žádný lidský pastýř by asi takto nejednal. Tak veliká je láska Boží k zatoulaným hříšníkům, naprosto přesahující jakoukoli lásku lidskou.

Není divu, že právě tento obraz pastýře vycházejícího a na svá ramena beroucího zatoulanou ovečku se stal tak oblíbeným. Stačí vzpomenout – jako na jeden příklad za všechny – na onu známou, půvabnou, tolikrát reprodukovanou mramorovou sošku Ježíše Krista Dobrého pastýře z přelomu 3. a 4. století (původně byla v Kalistových katakombách, dnes je ve sbírkách vatikánských muzeí). Na sošku pastýře antického vzhledu s prostou brašnou přes rameno, držícího pevně oběma rukama a nesoucího na svých ramenou ztracenou ovečku, spokojeně a vděčně tak hledící na jeho hlavu.

Tento obraz je krásný, jemný a především je plný naděje. Zvláště pro ty, kteří se v životě nějak Pánu Ježíšovi zatoulali, kteří se cítí ztraceni. Ty Pán Ježíš zvláště rád přijme a uvítá, podobně jako přijímal celníky a všemožné hříšníky v evangeliu, během svého pozemského působení. Ty Pán Ježíš stále vychází hledat.

Je to i obraz plný výzvy pro ty, kteří by se třeba cítili být mezi devětadvadesáti nezatoulanými a měli třeba tendenci reptat proti i možná jen pomalu a nedokonale se vracějícím hříšníkům: aby se radovali z jejich návratu jako z té zatoulané ovečky, podobně jako přítelkyně ženy se radují ze znovu nalezené mince. Je to i výzva, abychom my všichni, hříšní i spravedliví – po vzoru Krista Dobrého pastýře – hledali ve svém okolí ty, kteří se nějak ztrácejí, uměli k nim vyjít, i třeba daleko, nebáli se je vzít na ramena a donést zpět do bezpečí. Ať už jde o metaforu našeho přijetí, našich modliteb, naší pomoci, anebo čehokoli jiného dobrého.

Oba úryvky jsou tak opět velmi aktuální.

Je velmi aktuální a potřebně si v nynější situaci připomenout, že nikdo nemá nic, čím by se měl vyvyšovat nad druhými, čím by měl být cennější než ti druzí a třeba i nějaké zvláštní (zdravotní) péče hodnější (ta přeci má být dostupná pro všechny, priority si musí stanovovat podle toho, jak ji kdo potřebuje, v kritické situaci, jakou má kdo naději na záchranu, anebo že malé dítě má prostě přednost před námi staršími). Člověk má vždy hodnotu sám v sobě, ve své přirozenosti. Jedinou skutečnou „nadhodnotou“ je láska, taková, ke které nás (křesťany) má proměňovat naše přátelství s Pánem Ježíšem, v prospěch celého světa.

Pán Ježíš hledá všechny ztracené, i nás i druhé. Nechme se jím nacházet, když se ztratíme, a pomáhejme mu hledat ty, co se ztratí po nás. I to je aktuální.